

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Soliditate Virtutis In Religioso Societatis Jesu requisita
Considerationes R. P. Gasparis Druzbicki, Societatis Jesu**

Druzbicki, Kaspar

Coloniæ, 1721

Dies VII. De enervantibus solidam virtutem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60934)

D I E S VII.

De his quæ in nobis emolliunt virtutis soliditatem. Horum est. 1. Cura carnis & ad externa effusio mentis. 2. Contemptus minorum. 3. Tentationes, & neglectus utendi virtute.

CONSIDERATIO XIX.

Quòd solida virtus enervetur curâ carnis & effusione ad externa,

Non est satis ad solidam de solida virtute cognitionem habendam, nòsse quid sit, quæ sint ejus species, quibus paretur instrumentis ac mediis; nisi etiam advertatur, quibus eandem emolliri, enervari, ac etiam deperdi contingat. De hoc ergo in sequentibus considerabimus.

Loquendo itaque universaliter, his omnibus enervatur soliditas virtutis, quibus confirmatur obstinatio vitii: cùm enim contrariorum contraria sint ingenia, contraria remedia, contraria disciplina, virtusque vitio sit contraria; opus est, ut quod vitio conducit confirmando, hoc faciat ad virtutem evertendam; & quod conducit ad virtutem solidandam, per hoc, vitium infirmetur. Et quia vitia confirmantur variis modis,

dis,

dis , ideo etiam virtutes variis rationibus enervantur.

Enervatur virtus primò curâ carnis , curâ commodorum sensualium , molli delicatâque vestitione , molli lecto , longo somno , largo & delicato selectoque cibo & potu ; declinatione æstûs , frigidioris , venti , pluviarum ; fuga laboris & fatigationis ; oblectatione sensuum externorum , visûs , tactûs , odoratûs ; auditûs , gustûs , colloquiis lepidis , festivis , ludicris ; risu & cachinnis , conversatione facetâ , recreationibus , otio. Et ratio est : quia cùm hæc omnia carnem nutriant foveântque , consequenter vitiis suffragentur , ideo impossibile est , ut spiritum , ut virtutem , ut perfectionem ista non enervent , non pervertant , non pessudent. Horum ergo omnium hostis erit , qui solidæ virtutis cupidus erit. Neque solùm istorum hostis & fugitans atque parcus , & nisi strictam ad necessitatem in eis sibi indulgens , sed etiam omnia his contraria (discretionis moderamine regulata) carni suæ sensuque inferet , & inferet non interdum , sed assiduò sed jugiter , ita ut quòad fieri poterit , nullo momento temporis permittat carnem & sensus suos vacare à sensu alicujus molestiæ vel doloris. Dolor enim sensûs , est consolatio rationis : infirmitas carnis , est sanitas animæ : mors sensualitatis , est vita spiritûs. Qui Sanctorum vel doctrinas vel vitas legerit , hanc in eis doctrinam nec aliam videbit : audiet illos clamantes. *Spiritus est qui vivificat , caro non prodest quidquam : mortificate membra vestra que sunt super terram : propter Te*
morti-

mortificamur totà die , estimati sumus sicut oves occisionis. Virum spiritualem oportet mori in diebus 24. vicibus , & alia infinita magis factis quàm verbis à Sanctis exspecta. Amator ergo virtutis, hostis erit commodorum carnis , & neque sub prætextu necessitatis permittat carni gustum voluptatis. Hunc enim, inter alia, scopulum nôsse & vitare debet perfectus , quòd sæpè, mortificata caro , deficere se mentiatur , & compassionem hominis super se moveat , ut non affligatur: in quo solidus qui est, erit & discretus , atque ita vigilanter attendet , an caro sua veram exigat necessitatem , veràmque patiatur infirmitatem , an verò sub pallio infirmitatis ambiat voluptatem , aut non necessariam quietem. Sciant autem perfecti, se potissimùm hoc genere compassionis super carnem suam solere tentari , quia cùm ordinariè ætate provecti & laboribus fracti sint , facillimè in eis caro sua sicut veram infirmitatem ac necessitatem habere , ita sub hujus prætextu ac occasione non necessariam indulgentiam potest & solet prætere. Quibus viris , ut ab hoc scopulo , & qua ratione sibi caveant , non dicimus , quia cùm eos perfectos & purgatum habentes mentis sensum præsumamus, doctrina nostra longiore , aut cohortatione minùs indigere credimus.

Enervatur spiritus effusione ad externa , non jam dico commoda , sed negotia : furantur enim hæc sibi hominem & ab illo ipso abducunt , atque prout ipsa inter sese , unum ex alio surgunt invicemque nectuntur & trahuntur , sic animum ho-

minis

minis ita distinent; ut ab uno ad aliud impellant. spe illum finis & exitûs in uno negotio jam apparentis lactant, & interim ex insidiis nova plura erumpentia eum invadunt, atque post se abducunt, & apud se illaqueatum tenent. Quod si contingit etiam illis, qui ad negotia parci, circumspecti, nec toti accedunt, quid putamus evenire iis, qui se totos in eadem effundunt iisdemque demergunt, ac insuper demergi oblectantur, & demersionem illam suam infelicem, etiam zeli animarum specie honestare, sibi que & aliis venditare non erubescunt.

Nolo perfectum virum sibi soli vivere (nisi hoc ejus sit instituti) nolo ab aliorum commodis spiritualibus curandis abstinere : sed tamen nolo etiam sic ab eodem ista curari, ut eum contingat animæ suæ detrimentum pati; & cùm aliis prædicaverit, *ipsum velut æs sonans & tympanum tinniens & reprobum à Deo fieri.* Concham se exhibeat, non canalem; & de eo aliis fundat, quod ipsi de plenitudine sua superfluit. Non eum ita zelus domûs Divinæ comedat, ut etiam perdat : an non enim & ipse pars est domus ejus ? *Sic ergo zelet Dei domum, ut zelet omnino totam.* si zelaverit totam, non negliget, neque perdet, sed curabit & servabit etiam animam suam. Primò ergo ad zelum accessurus homo, ad animas tantùm zelandas accedat, non autem negotia etiam secularia ; *quia nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.* Non placent mihi illi zelatores animarum, qui eo ipso quòd dirigant animas, jam & pascere corpo-

ra, & ornare membra, & regere familias, & litibus assistere & patronos agere, & factores esse, de bonis temporalibus disponere, & liberis prospicere non erubescunt. Quid enim zelo, & curis istis? quid negotiis animæ cum difficultatibus istis? *Posuerunt te custodem in vineis, nescio qui, respectus, vineam verò tuam non custodisti.* Nam tales, raro perfectos faciunt penitentes suos, sed solùm ipsi eorum servi fiunt, quia ab eis oblectamenta carnis suæ interdum accipiunt. Deinde ad zelum accessurus, nolo ut accedas, nisi vocatus à Deo tanquam Aaron aut Samuel. *Nam quomodo predicabunt nisi mittantur?* Sunt enim non rarò, sunt qui zelum Dei habent, qui zelant quodammodo pro Deo, sed non ex Deo. Zelant priùs quàm ad zelum exponantur; zelant, quando aliis, quæ cum zelo non stant, ab obedientia distinentur: & primò quidem parcè in zelum intrant, nec se occupationi suæ impositæ sibi subducunt: deinde largiùs zelant, & occupationi suæ à se satisfieri: cum zelo, commodè posse ostentant; tandem toti in zelum præposterum rapiuntur, occupationem vel magis obedientiam negligunt, aut perfunctoriè cum damno suo, cum damno multorum, cum fraude & dolore Religionis obeunt, nec moniti aut instructi cessant, sed monitionem aut ab invidia, aut à zeli inopia proficisci murmurant: zelum suum, laborésque suos, quos nec Deus, nec obedientia ab eorum manibus requisivit, propriæ suæ voluntatis idolo immolant; & inter alios fructus, fractas vires corporis, inutilem ad labores Religionis valetudinem,

com.

commoditatum carnis indigentiam & exigentiam, fastidium zeli etiam ordinati ac imperati, reportant.

Præterea ad zelum accessurus, vel zelo jam traditus, non plus, non plures zela, quam occupatio tua & vita disciplinæque patitur Religiosa. Zelum, qui disciplinam te frangere, aut extra illam te esse jubet, non laudo, non suadeo. Contingere potest necessitas, quæ legem non recipit: fateor, sed ut necessitas in consuetudinem vergat, hoc permittendum non puto. Non laudo zelum, toto die à mane ad noctem zelantem, garrientem, concursantem, negotia tractantem, domos obeuntem, non cum aliis surgentem, non cum aliis orantem, non cum aliis ordine suo sacrum dicentem, non cum aliis ad somnum se se conferentem, non congruis horis Canonicas horas dicentem, concionæve parantem, nunquam legentem pia & profutura propriæ animæ, nunquam legentem docta & profutura scientiæ, nunquam legentem dogmatica & profutura aliorum redargutioni aut doctrinæ. Non laudo zelum qui ita obrutus est, ut vix apud se sit, ut non sciat, quid primùm, quid deinde agat aut egerit: non laudo zelum, qui negotia alia ex aliis rapit, & omnia imperfecta, omnia inchoata, nunquam finienda relinquit. Uno verbo, non laudo zelum, qui totus alienus est, nunquam suus; totus foris, nunquam domi; totus dispersus, nunquam collectus; totus laborans, quiescens nunquam. Talis enim zelus, tandem desinet esse zelus: infinitus enim non fuit nec est, effluet ergo aliquando

aliquando totus; & nihil ejus erit, quod amplius effluat, quando hoc erit? tunc quando zelus ille vertetur in sensum & carnē, tunc quando zelus impinget semeliterumque in suam & Religionis famam, tunc quando zelus ille, iudicio superiorum, securè & absque salutis detrimento zelare non poterit, sed latere, sed sese colligere jubendus erit, quia alioqui de perfectione, de spiritu, de virtute, de fama, de vocatione & perseverantia zeli actum erit. Cujus rei tota ratio & causa hæc erit, quia talis zelus, sic scilicet effusus & profusus, rarò se aut nunquam inspiciet, inspiciendive tempus, otium, modum, vires habebit: rarò igitur in suâ notitiam veniet, rarò suum statum, suas necessitates animæ & spiritûs excutiet: tandem ergo eas nesciet, nescitas negliget, neglectæ illæ crescent, virtutes cessante usu evanescent, vitia non advertenter succrescent, invalescent, radicabuntur: negligetur virtus, spiritus, & anima; regnabit vitium, sensus, & caro. Quid sequitur? illud: cùm spiritu caperint, carne consummabuntur. Hæc qui legit atque considerat, non zelum, sed zelantem reprehendi sciat; reprehenditur, ut corrigatur: scopulus ei ostenditur, ut cautè naviget; tentationis laqueus dissolvitur, ut securus incedat.

Zelator ergo nec injussus zelabit; nec plùs quàm jubetur, zelabit; nec aliud quàm animas zelabit; & cum animabus aliorum, suam etiam animam, suæ etiam domûs disciplinam zelabit; Zelum denique ipsum suum, ut sit secundùm scientiam, ut patiatur mensuram, ut servet ordinem, ut capter aliquando

aliquando quietem, ut instauret suam diminutionem, ut confirmet suam fatigationem, ut solidet suam vivacitatem, ut circumspiciat suam zelando rationem, & utilitatem, ut habere possit perseverantiam.

CONSIDERATIO XX.

Quòd solida virtus enervetur minimorum contemptu, & sui reputatione sive amore.

Nervatur adhuc solida virtus, minimorum contemptu. Minimorum contemptus includit

1. Observationis Regularum, quæ parvæ & ad substantiam perfectionis non videntur pertinere, neque culpam gravem involvere, neglectum.

2. Includit neglectum consuetudinum receptarum, esto non præceptorum in Religione, ut sunt consuetudines in sumendo cibo, in petendo lecto, in serviendo sacro &c. quæ recepta sunt ut laudabilia; & ea olim in Tyrocinio nobis proposita sunt, ut servanda, tamen de eis observandis nulla exstant imperia, & super ea non admodum excubat Majorum vigilantia.

3. Includit neglectum consuetudinum bonarum piarum privatarum, & unicuique olim aut placitarum & delectarum, aut etiam servatarum in multis & quotidianis actionibus suis. Quas con-

suetudines in actionibus servari nemo jubet, nemo prohibet; si tamen servantur, non absque lucro spiritus, non absque profectu virtutis fiunt: si non servantur, & spiritus & virtutis lucra non habentur, & à bene operando desuescitur. Tales sunt v.g. observationes illæ, quas quis surgens è lecto, quas orationem inchoans, quas examen ingrediens, quas studia ingrediens, quas sacrum, horasve dicturus, quas confessiones auditurus, quas domo egressurus &c. facere vel solebat, cum fervebat; vel facere posset, si fervere vellet. Hæ reculæ modicæ videntur, si singulatim spectantur; sed si in cumulum omnes colligantur, & quotidie à devota mente observentur, dici aliter non potest, quàm quòd messem facerent magnam observanti, damnum ingens negligenti.

4. Includit neglectum circumstantiarum & perfectiuncularum minutarum, in operibus quotidianis: quando scilicet tantum fiunt, ut fiant, ut usui fatisfiat, quia fieri mos vel imperium est, serviliter ob pænæ metum, vel politicè, honestatis naturalis imperio, non ex spiritu & caritate & disciplinæ atque perfectionis amore.

5. Includit neglectum à Deo immissarum inspirationum & instinctuum ad observantias & exercitationem virtutum, fugamve vitiorum. quâ de re alibi actum est, hinc nihil opus est repetere.

6. Includit neglectum minimarum culparum, nec culparum solum, sed etiam imperfectionum tantum, quas ideo committimus, quia parvas putamus, & nihili facimus, neque earum evitatio-

nem

nem multum perfectioni obesse consideramus: ut est, ad pulsum campanæ literâ imperfectâ non obedire, non compositis manibus incedere, &c, res compositas in cubiculo non habere & mundas &c.

7. Includit contemptum minimarum occasionum proficiendi in virtute, se v. g. humiliandi, aliquid patiendi, alicui caritatem exhibendi, pro aliquo officium supplendi, obediendi, se affligendi atque confundendi; curiositatem sensuum, iudicium, voluntatem, amorem proprium vincendi, alios non censurandi, sine causa non loquendi vel aliquid non cognoscendi; quarum rerum assiduæ occasiones sunt in vita communi, sed non perinde sunt assiduæ observationes & aucupationes; vix enim quis ea sentit, quis observat. Ah utinam non sit, qui etiam ea & ipse observare contemnat, & alium observantem rideat ridendumve propinet!

8. Includit contemptum minimarum rerum & personarum; non contemptum illum gravem, qui gravis culpa sit, sed leviolem, & magis neglectum vocandum: ut quando rebus, esto non pretiosis, non tamen parcimus, non eas servamus, malè jacentes non meliùs componimus, & paupertati in minutis non prospicimus, in reliquiis candelarum, pannum, vestium &c. Item quando personarum delectum habemus, nec parem honorem humanitatemve aut obsequium præstamus, parem licet fortè merentibus: sed quia ille notus, hic ignotus; ille prodesse posse putatur, ab hoc nihil speratur; ille ve-

teranus, hic novus; ille dignitate quadam externa præditus, hic contemptibilis formæ, staturæ, vestis; ille sacerdos, hic coadjutor &c. Hoc delectu non laborat perfectus: quia scit minimos curæ esse Deo, & fratres Christi vocari à Christo, & eis præstita sibi imputari à Christo: &c. Immò perfectus ad tales, qui specie abjecta sunt, festinat; illos, ad quos accurrunt omnes, omnibus relinquit; ad hos quos nemo curat, ipse accurrit, *& cum simplicibus sermocinatio ejus.*

Horum minorum cura, non est, in vita spirituali, minima; immò hæc cura, non est nisi cum virtute solida connexa. Habet enim difficultatem maximam, nec nisi magnâ virtute superabilem. Difficultas hujus curæ hæc est, quia difficillimè ista curantur, quæ difficillimè sciuntur, & adhuc difficilius, scita, magni æstimantur, quia ob suâ exiguitatem contemptibilia cum appareant, magni æstimari non nisi ab illuminato corde possunt; curari autem, & non negligi, non nisi à fervente voluntate, & efficaci ac lata atque solida virtute valent.

Horum ergo minimorum cura, est virtus & perfectio maxima; ut non immeritò Sanctus Chrysostomus pronuntiaverit, quòd in minimis sit perfectio; quia revera sine minimis non est perfectio. In hac curâ quales sumus nos, quàm multa quotidie, defectu hujus curæ, lucra perdamus, in quantis quotidie defectibus inveniamur, acriter quisque nostrum dispiciat, & omni, quâ meliori ratione poterit, emendationem, hoc est, minimorum curam proponat.

Ener-

Enervatur præterea Virtutis soliditas superbiâ, & sui quâdam reputatione aut amore, atque appreciatione & complacentiâ. Quæ res plus quam nota est, nec indiget longâ non dico tractatione, sed etiam consideratione. Perfectus enim longissimè abesse debet à superbia & sui amore. Neque tamen ullus status est, cui plus, cui pertinacius, cui doli- sius insidietur, perniciosioraque minetur amor sui & superbia, quam est status perfectorum: adeò, ut nulla sit eis pugna magis gravis, nulla magis timenda, nulla magis scienda, & in usu habenda, atque cum superbiâ. Et perfectorum quidem esse proprium, ita perfectos esse, ut superbiæ vitium possint non timere, immò ita, ut nullum vitium minus, quam superbiæ deberent timere; tamen se- cùs evenire certum est, & maximum periculum maximè perfectis, ab altitudine diei & à Dæmonio meridiano, hoc est, à superbia creari notorium est. Quo in passu nihil post Dei gratiam homini suffragari potest melius quam sui met germana cognitio, & ex cognitione necessariò consequens vera atque justa sui æstimatio, hujusque æstimationis perpetua ob oculos suos propositio, & practica ubique ejusdem applicatio, & ad omnes superbiæ, complacentiæ, vanæque gloriæ motus & assultus objectatio. Quisquis in sui nihili abyssis bene versatus, bene vagatus, bene peritus est; quisquis novit suum esse, esse non esse, suum posse esse non posse, suum valere esse non valere, suum habere esse non habere, suum sufficere esse deficere, suum mereri esse non mereri, suum bonum esse malum, suum verum esse

esse falsum, suam feracitatem esse sterilitatem, suum fructum esse peccatum, suam vitam esse mortem, suam beatitudinem esse miseriam, suam lucem esse tenebras, suam sapientiam esse stultitiam, suam prudentiam esse errorem, suam sanctitatem esse malitiam, suum honorem esse contemptum, suum meritum esse supplicium, suam laudem esse confusionem, suam possessionem esse nihil de suo, omnia de alieno esse & habere, omnia alteri debere, totum alienum esse, suam existentiam esse non existere, & ad non existendum continuò tendere atque ruere, & pondus in præceps ruinamque suam esse: hæc, inquam, quisquis novit, & in veritate novit, is superbire, is se amare & reputare, & appetere non novit. Similiter quisquis novit Deum esse fontem sui esse, ex Deo se habere quod habet, posse quod potest, agere quod agit, mereri quod meretur, manere quod manet, cogitare quod cogitat, moveri quod movetur, velle quod vult, durare quod durat; quisquis novit, non solùm gratiam & supernaturalia bona gratiæ esse sibi à Deo, sed etiam naturam ipsam suam, omniâque naturalia bona sibi non debita esse, sed gratis donata, & proinde ipsam quoque naturam suam sibi esse gratuitam atque gratiam; quisquis novit, se magis Dei esse quàm suum, magis Deo esse quàm sibi, imò totaliter Deo, nullatenus sibi, nec propter se; magis Deo subesse quàm sibi, magis, imò totum ex Deo posse & agere, ex se autem nihil posse nihilque facere; quisquis novit, etiam libertatem suam esse Dei servam; etiam cùm liberè aliquid vult, illud

illud liberè magis Dei, pluribusque nominibus Dei esse, quàm suum suæque libertatis; ipsum consensum suum in bonum aliquid, Dei magis quàm suum esse, Deoque deberi, non ipsi, etsi non sine ipso; quisquis novit, id, quòd bonum aliquid & rectum novit, appetit, eligit, facit, perficit, persequitur, perseverat, quòd occasionem, quòd potestatem, quòd actum ipsum habet, hoc totum ex Deo esse, Dei esse, & magis hominem per Deum, quàm hominem per se habere; quisquis novit, quòd bona ei sint dona Dei, & quòd merita ejus sint gratiæ Dei, & quòd, dum merita homini præmiis rependit, dona sua coronet Deus; quisquis novit, quòd ad omne bonum suum, nihil ampliùs afferat homo de suo, quàm quòd aut impediatur Deum, ne illud per ipsum faciat Deus, aut si non impedit, ex se tamen aptus sit impedire, nisi gratiã suã pondus illud ejus ad impediendum sublevet & superet, impediaturque Deus; quisquis novit, quòd ad omne bonum suum, nihil de suo afferat homo, nisi quòd ille sit, aut per quem omne bonum ejus faciat Deus, aut qui cum Deo faciat bonum, quod tamen non sit ex homine ipso, sed ex Deo, quòdque det illi Deus, ut ille cooperetur Deo, det, inquam, non tantùm esse hominis cooperantis, non tantùm virtutem cooperandi, sed etiam actum ipsum cooperationis, quia omnium istorum est autor primus Deus; Hæc, inquam, quisquis novit, & in veritate novit, & experimentaliter atque practicè & applicativè novit, is superbire, is se amare, is se reputare & appretiare, non novit. *Quid enim habes*

habes ô homo quod non accepisti, qui & te ipsum, & omne tuum posse accepisti, & insuper ipsam etiam acceptionem accepisti? Quid ergo gloriaris quasi non acceperis? Quid superbis, non dico, terra & cinis, sed nihil & abyssus nihili? Quid tam tuum ô homo, quàm tu? sed rursus quid tam non tuum, quàm tu, si alicujus est totum id, quod es? An autem totum alicujus sit, quidquid es, nega, & ignora si potes, certè saxa docebunt te confessionem istam, & retundent superbiam tuam, & dicent tibi: Ipse fecit nos, & non ipsi nos, in ipso vivimus, movemur, & sumus: in ipso omnia constant, sine ipso factum est nihil.

O duo niduli, è quibus nunquam contemplatio humana evolare debeat: Nihilum meum, & Deus meus. Ex me nihil sum quod sum; ex Deo sum, quidquid sum. O quis det in his nidulis mori! ô quis det in hisce abyssis duabus immergi, ætatem perdere, immori! Miseri nos, qui alia omnia discimus, & hæc negligimus; miseri nos, qui dum alia cognoscimus, hæc cognoscere desinimus; & dum in aliis subtiliter speculativi sumus, in his stupidissimè cæcutimus, immò quod majus ac mitius miseriusque est, etiam dum hæc ipsa subtiliter atque argutè & solidè de humana insufficientia, de gratiæ necessitate, de Deo Prima causa primòque efficiente indagamus, disputamus, enucleamus, concludimus, penetrativè scimus, ex horum ipsorum cognitione, de horum ipsorum cognitione cæcutimus, hoc est, superbimus ex cognitione vilitatis nostræ; ad reputationem nostræ ex cognitione illa
sustol-

sustollimur, fitque nobis lux nostra tenebræ, & dies nostra nox nobis efficitur. At non ita magisterium tuum currit ô Deus, neque in tenebras cognitio tua desinit, cum illam donas, illuminat illa, sed simul & humiliat: humiliat; sed simul in se sustollit, ut homo cognoscens se, contemnat se & desperet de se, desperando autem de se, convertatur ad sperandum de te, & invocandum te. contemnendo se, totus convertitur ad exaltandum in omnibus te: odiendo se, convertitur totus ad amandum te toto se; accusando se convertitur ad confitendum tibi & laudandum te: nihil tribuendo sibi, omnia attribuit, & pro omnibus gratias reddit tibi & sic ad liberalitatem in se provocat te, nihilque inveniendo apud se, omnia quærit & invenit apud te, & fit dives in omni gratiâ, non de suo sed de tuo, gloriaturque securus & præsumit, non in se sed in te. Hoc est magisterium tuum Deus, quod nos humiles non facis, quia sumus; sed esse nos ostendis nobis, ut sciamus & fateamur, & in confusione faciei, in confessione nostri nihili ambulantes, usque ad te sufficientiam & plenitudinem nostram ascendamus, *Et de plenitudine tua accipiamus.* Joan. 1. 16. atque te solum ex omnibus, præ omnibus, per omnia magnificemus, superbiam ignoremus, tibi fideles simus.

Ab hoc Magisterio qui scientiam perfectionis inchoat, ab hoc fundamento qui domum virtutis ædificat, is securè potest erigere quantamlibet fabricam celsitudinis, quia inchoavit à fundamento humilitatis. Qui secus ædificat, ruinam ædificat.

Baby-

Babylonem ædificat, infernum ædificat, nec miretur; superbiam enim ædificat, superbia autem cæcitas & ignoratio est; tribuit sibi quod non deberet sibi tribuere, sed Deo; magnificat se in eo, in quo magnificandus erat Deus; complacet sibi, in quo complacendum erat Deo; proprium suum facit, quod est proprium Deo, aut saltem commune illi cum Deo, minùs autem illi quàm Deo. Inde superbia statim mendax est, statim & furax, rapax, & injusta: rapit enim sibi quod est Dei; mentitur suum quod est Dei: in super blasphema est, quia negat Dei esse quod est Dei: negat autem, quia sibi appropriat. Denique in Idololatriæ malitiam degenerat, quia complacet sibi in se, quod facere debuit in Deo; facit se fontem suū esse, quod est proprium Deo; immolat sibi laudem & gloriam, quæ est propria victima soli Deo. Hæc est malitia superbiæ, ob quam non immeritò nihil illi potest esse commercii cum Deo, & cum omni Dei servo.

Hæc meditare serve Dei, in his esto, quia hîc sapientia est, quam qui ignorat, superbus est: si superbus est, jam quò ultrà pereat, non habet; quia perditione ipsâ pejor superbia est, mater namque perditionis est.

CONSIDERATIO XXI.

Quòd virtus solida enervetur tentationibus & neglectu utendi virtute.

Uⁱ perfectus est, necesse est, ut eum tentatio probet, *Virtus enim in infirmitate perficitur*: dum enim tentatur, quodammodo ad infirmitatem deducitur, cui dum resistit, exercetur: exercendo habituatur, atque ita roboratur, & sic perficitur; sicut ferrum, dum igni injicitur, mollius efficitur, sed tamen ab igne exemptum & malleo percussum induratur & rubigine privatur. Quo ex capite Venerab. Beda pronuntiavit, quòd *Catholica Ecclesia magis magisque roborata est, non resistendo sed perferendo*, tentationes nimirum & furores hostium tam invisibilium quàm visibilium. Sed quid ad hoc dicimus, quòd tentatio non tam videatur perfectionem virtutis quærere, quàm everfionem? quis enim tentat, ut ei profit quem tentat, non potiùs ut noceat? Nihilominùs verum est, quòd tentatio virtutem solidet. Vexat discipulum Magister, & scientiam ejus ventilat, non ut discipulus nesciat, sed ut meliùs sciat, quia *vexatio dat intellectum auditui*. Tentat militem imperator & periculis exponit, ac laboribus fatigat, non ut eum perdat, sed ut robustum ac fortem efficiat. Sic etiam Deus permittendo, à Diabolo nos tentari, non quærìt, ut cadamus, sed ut pugne-

pugnemus, pugnando vincamus, vincendo coronemur & triumphemus. Evertit quidem aliquando tentatio virtutem, quia sicut idem ignis liquat ceram, durat lutum, purgat aurum, comburit paleam; ita tentatio quosdam exurit, quosdam puriores reddit; quosdam solvit, qui amittunt sustentiam; quosdam durat, qui fructum afferunt in patientia; evertit, inquam, aliquando virtutem tentatio, sed non propterea, ut non fuisse vera solidave virtus probaretur, vel ut si fuit vera & collapsa, de novo & quidem firmitus restauraretur. *Vir enim fugiens iterum pugnabit, & semel lapsus cautius incedet, semelque deceptus prudentius credet.* Cytharam, ajunt, confractam in minuta licet frustra, iterum autem instauratam, solidiorem reddi & magis sonoram: sic anima tentatione esto prostrata, sed aliquando tamen restaurata, fortior redditur, in humilitate solidatur, in caritate augetur, *cui enim plus dimittitur, plus diligit.* Quantus surrexit post lapsum David! quanta Magdalena! quantus Petrus aut Paulus! nonne testudines restauratae, dulcius sonuerunt? Neque tamen ideò tantum succumbendum est, ut dulcius aut fortius sones (non enim facienda sunt mala, ut eveniant bona) sed si succubuiisti, da operam ut fortior surgas, cautius vivas, robustior pugnes, & fias quasi David post offensam.

Habent tamen aliud adhuc periculum tentationes, quia etsi non evertant, retardant tamen & infrigidant virtutem: ita *ut non faciat cum tentatione proventum, quem ut faceret, à Deo erant permiffa*
vel

vel solent permitti. Sicut enim frigida aqua, calidæ superinfusa, eam infrigidat, ita tentatio animæ virtutique ferventi adveniens eam refrigerat. Quanti enim modò ferventes, tentatione adveniente, fervoris obliviscuntur & languent! quid ferventius Petro in hortum pergente cum Christo? quid illo frigidius, cui dicitur: *Simon dormis? non potuisti unâ horâ vigilare mecum?* quid ferventius illo, qui dicebat: *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum?* Quid eodem frigidius, qui mox dixit: *Avertisti manum tuam, & factus sum conturbatus?* Ob quod oportet semper esse paratum ad pugnandum & servandum illud Sapientis: *Sta in timore & prepara animam tuam ad tentationem.* Impossibile enim est non tentari in hoc mundo, & impossibile est aut non vinci tentatione, aut eâ superiorem non fieri. Tentaberis: pugnabis: igitur aut succumbes, aut pervinces; non succumbes nisi ipse volens, nisi negligens, nisi te negligens, nisi te tentationi tradens; non vinces etiam, nisi gratiâ Dei adjutus, & voluntate bonâ præditus. Gratia tibi nunquam deerit, modò tu illi nunquam desis; & fidelis est Deus, qui non permittet, te unquam tentari supra id quod potes.

Sciendum verò est, variè infringi fervorem virtutis tentatione. 1. Metu tentationis, quem metum metuens Deus Israël ex Ægypto egresso, noluit illum rectâ paucorum dierum viâ ducere in Palæstinam, ne Israël videns adversum se plurimarum tortissimarum gentium bella consurgere, metu illorum rediret in Ægyptum. Ob quod per desertum, illum circumduxit 40. annis, ut sensim eum

M

& cul-

& cultui suo assuefaceret, & paulatim atque per partes gentes illas deleret. Ita Deus providè non finit nos in servizio suo graviter tentari, sed dispensat tentationes secundùm tempora, secundùm vires, secundùm quod nobis magis expedire noverit, & sibi placere voluerit. 2do modo, tentatio fervorem reprimat virtutis, non jam metu sed experientiâ suâ: expertus enim quis tentationes & earum vires, lentior & segnior efficitur in operibus virtutis. Irrisus semel, vexatus, contemptus, confusus, vel aliter probatus, fugit deinde esse observans disciplinæ, ob quam ab aliis irrisum se meminit & vexatum. Quid huic factum est? Tentatio fervorem virtutis intregit. atque hoc contingit etiam victoribus tentationum, qui vincunt quidem tentationem semel vel quoties se offert, nolunt tamen illam sibi offerri, nolunt ejus offerendæ occasionem dare, nolunt crabrones irritare, eligunt magis sinè pugna pacatè vivere, quàm pugnando vincere & triumphare. Sed hi in professionem suam peccant, quia milites se profitentur & pugnam detrectant. Deinde isti, dum tentationem vitant eaque carere volunt, jam hoc ipso tentantur: pax enim illa, quam amant, periculosior est bello quod horrent. Illam enim pacem volunt, ut securi sint; quod in hac vita non licet, quod in hac vita periculosissimum est. non est enim hìc tempus securitatis sed cautelæ, quia non est locus pacis, sed pugnæ. Isti ergo aquam in igne quærunt, pacem in tentationum regno. Præstat, inter hostes viventem, semper arma & pugnas meditari, quàm pacem somniare; quia etsi tu pacem fortè desideras, sed hostis
tuus

tuus in tuam perniciem vigilat ; faciliùs autem te perdet, pacis consilia meditantem & securè agentem, quàm omnia suspecta habentem, semper excubantem, semper gladio accinctum, galeâ munitum, scuto tectum, hostem expectantem. 3tio modo, infringit tentatio fervorem virtutis, molestiâ certaminis, aut potiùs inscitiâ pugnantis. Sciendum namque est, tentatorem nostrum sæpè nos tentare, non ut speret & ad peccatum inducat, quia hoc in perfectis plerumque desperat, sed ut oppugnet, oppugnando inquietet & melioribus studiis, quibus nos deditos vel dedendos novit, tentationis abigendæ curâ divertat. Utroque igitur modo virtutem retundit, inquietando nempe & occupando mentem. Et assequitur utrumque hoc improbus tentator, si non sit cautus virtutis suæ propugnator. Nam si voluerit tentationi ita resistere, ut cum eâ velit cominùs congredi, ejus omnia initia, occasiones, vices, gradus, momenta observare, ad singula scrupulosè objecta scrupulosiùs respondere, omnia distinctiùs nôsse, semper expressè, distinctè, explicitè consensum negare, neglectis aliis rebus ad obsistendum, tentationi toto virium suarum & vigiliarum exercitu occurrere : talem, qui sic pugnat & tentationi resistit, necesse est & inquietissimum reddi, & à melioribus studiis occupationibùsque avelli, & insuper umbris, suspicionibus, perplexitatibus, dubiis, formidini- bus, scrupulis, scopulisque innumeris, ac quotidie pluribus involvi : vires prætereà corporis frangi, sanguinem aduri & corrumpi, spiritus exhauriri, cor emarcescere, imaginativam & judicativam

vim lædi, totum denique hominem tentatum, phanaticum, carnalibus, infidelibus, blasphemis cogitationibus agitari ac impleri, propè insanum, penè illusum, vix non obsessum, planè & plenè ad omnia inutilem, exosum, ridiculum, gravem effici. Ad quos scopulos, etsi non omnes devenire certum est, devenire tamen non paucos, etiam certum est. omnes autem, qui illâ prædictâ ratione cum tentationibus depugnant, eamque plùs minùs sectantur, certum quoque est, his duobus se primùm quidem damnis prioribus involvere, inquietudinis nempe & à melioribus avocationis, deinde illis sequentibus periculis plùs minùsve non procul abesse. Et tamen in spiritali vita, inter spiritalia homines, vix reperire est aliam tentationibus resistendi rationem ab ista: quam ut ob utentium frequentiam atque auctoritatem non damno, ita ob suprâ dicta incommoda non laudo. E quâ illud etiam eminet incommodi, quòd cum sit illa via resistendi adeò tum difficilis, tum inquietuosa, tum bonorum meliorum impeditiva, tum etiam ad illa alia mala viam veluti insternens; non pauci id videntes in aliis, & metuentes in se experiri, eligunt potiùs laxè vivere, de tentationibus parvam curam agere, neglectim spiritalia tractare: ne si velint id diligenter facere, cogantur à tentationibus omnia illa incommoda subire, vel illa subeundi periculo se se exponere. Quòd incommodum sanè grande est, & vitandum, Deoque odibile, quia detrahuntur per illud homines sacrificio Domini, & multi qui possent, & alioqui vellent, non curant esse perfecti.

Quid

Quid igitur cum tentationibus faciendum est ,
ne aut molestæ sint , aut nos ab optimis studiis
actionibusque longè magis in Deum animum
transferentibus atque corda unientibus avellant ?
Obsistendum illis est , & quidem si fieri potest, in
ipso earum primo initio, obsistendum , non illâ
prædictâ ignorantî diligentiâ, sed aliâ quadam dili-
genter vigilantî negligentîâ; dissimulatione , con-
temptu, ignoratione, & ad res quæ bonæ in mani-
bus sunt, & à mente tractantur, attentione , men-
tisque applicatione; ita ut his velut immergi, tenta-
menta diaboli vel non advertamus, vel certè ac si
non adverteremus, ea prætereamus, nostras res
agere pergamus , linguam tentationum tanquam
nobis peregrinam non intelligamus, ipsum deni-
que sensum & motum inferioris nostræ portionis,
perinde ac si alibi & non in nobis esset, dissimule-
mus & hanc dissimulationem tam diu tamque ob-
stinatè teneamus , donec ad alia animo distracti,
tentationis apprehensionem & memoriam non
habeamus, aut certè diabolus tædio victus tenta-
tioni supersedeat, nòsque quietos interea vel ad
tempus relinquat. Idque servandum est, etiam
tunc, immò maximè tunc, quando tentatio maxi-
mè fervet, furit, se se objectat , viscera etiam ipsa,
& imaginationem oberrat, memoriæ se se obtru-
dit, & quodammodo nunc hinc, nunc illinc assistit
& affilit, tunc, inquam, ad tentationem maximè
clamantem, maximè surdescamus, maximè linguâ
ejus (licèt cognoscamus) advertere nos dissimule-
mus; nullo, quantum fieri potest, signo molestiam
& advertentiam ostendamus, sed ac si extra nos es-

set negotium, ita contemptum hostem eludamus. Neque tamen hoc periculum aut non resistendi aut consentiendi, aut tardè resistendi metuamus : quia nemo meliùs resistit diabolo, quàm qui neque ad congressum illum admittit, eive respondere dignatur; nemo minùs consentit, quàm qui neque colloqui cum diabolo, nec quid sibi velit, nòsse advertere dignatur; nemo citiùs resistit, quàm is, qui primos etiam hostis assultus frangit : quod facit, qui illos contemptu expedit, & neque animadversione dignatur : is enim neque ad suggestionem plenè faciendam diabolum admittit, primum autem tentationis opus est : suggestio, secundum : delectatio, tertium : consensus, ex quibus duo postrema in anima sunt, quando sunt : & consensus quidem peccatum est; delectatio peccatum non semper est, nisi quando morosa, vel cum consensu est. at suggestio tota extra animam est, licèt ad animam fiat. quàm citò ergo putandus sit is tentationi resistere, qui etiam suggestionem non admittit, facile quisque cognoscit. Atque ita omni tentationis generi securissimè & fortissimè resistitur, quando contemptu suprà explicato resistitur. Sic quando resistitur, nec anima molestiam patitur, ab importunitate & assiduitate tentationis, quia illam non curat; neque à melioribus studiis tentatione avertitur, quia ab illis non tantùm avocatur, sed etiam ad illa, occasione tentationis, magis advertitur & applicatur, immò per ipsam illam applicationem, diaboli vis, & tentationum omnis violentia statim in ipsa prima suggestionem frangitur ; ut veluti ex glacie factus gladius objecto contemptùs clypeo diffilit

diffilit

diffilit & eliditur, immò eluditur. Sic quando resistitur, omnis tentationum instantia, omnis passionum vehementia, nullo labore, nullo periculo sustinetur & vincitur. Neque aliam quisquam inveniet rationem resistendi (post divinam gratiam, cœlestéque auxilium, quod hîc semper supponimus) meliorem, id est, securiorem ac faciliorem, quàm istam jam modò explicatam. Quæ in omnibus quidem tentationibus locum habet, sed præcipuè in tentationibus molestis (ût sunt vindictæ ac recenter ferventis libidinis, contra fidem, blasphemæ, suspiciosæ, contra vocationem, tepidæ, scrupulosæ &c.) ea si adhibita non fuerit, nulla humana industria proderit.

Hujus doctrinæ, de resistendo tentationibus, jam prædictæ, illa causa est atque fundamentum, ex natura intellectûs nostri virtutisque animæ advertentis, seu reflexivæ, ad objecta proposita sibi, desumpta. Est enim intellectûs nostri ea ratio, ut ad duas res nullo modo plenè advertere possit, seseque convertere, & eis inhærere atque occupari. Potest quidem intellectus uni rei se applicare, & interim dum uni est applicatus, aliam objectam sibi percipere, sed si se ad illam insuper objectâ voluerit etiam convertere, à priore illâ advertendâ necessariò se debet avellere. Quando igitur tentationem diabolus objicere vult, tum vel otiosam mentem quærit, & ei inventæ tentationis objectum proponit; à quo objecto si mens statim se ad aliud quidpiam contuendum non avertit, necessariò ad tentationem advertit, & jam suggestionem excipit, delectationisque opus succedit, cui si non resistit, con-

sensus in foribus & peccatum est. Si autem sese mens à tentatione tentata statim ad aliud quidpiam disparatum à tentatione converterit, & ei se adverterit otiumque excusserit, necessariò tentationi renuntiabit, & ad eam non tantum non advertet, sed nec advertere poterit: consequenter neque eam delectari, aut in eam consentire. Vel certe occupatam aliis rebus ac studiis invadit, & suam ei tentationem pro eis substituit; & tunc si se mens non custodit, sed primis suis occupationibus desertis, ad tentationem se convertit, jam suggestionem habet & tenet, quia tentationem jam cernit & advertit: quam nisi ruperit, delectationi locum dabit, cum delectatione autem periculosa pugna est, & facilis consensus; ut ergo non facile consentiat, delectationi fores claudat; ut claudat, aversionem impediatur; ut impediatur, se se ad prima illa objecta, in quibus deprehensa est, vel ad alia similia, à tentatione diversa, convertat, & ad tentationem nec quidem advertat, sed eam contemptu & neglectu auctori suo relinquat. Quod si mens cauta diabolum spernit, & suis intenta est; labor nullus, victoria plena est.

Ex quo patet, quanti referat, hanc advertentiam mentis nostræ illico à tentatione ad aliud diversum objectum transferre, atque tentationi illam subducere. Patet etiam, quàm periculosum sit, mentem otiosam habere, ut non sine causa dictum sit: Otium pulvinar diaboli; & otia, dant vitia, & in desideriis est omnis anima otiosa &c. Patet insuper, quàm efficax sit iste modus resistendi tentationibus, & quàm in ipsâ naturâ intellectûs nostri fundatus.

datus.

datus. Quod adhuc validius confirmari potest ex eo: Omnis tentatio peragitur suggestione, delectatione, consensu, hoc quidem ordine: primum suggestio menti objicit aliquid peccaminosum seu malum: mens illud objectum habens propositum, cognoscit, cognitum advertit esse tale vel tale, bonum, malum, delectabile &c. Sive autem hæc advertentia non statim, sive statim peragitur ab illâ cognitione, ita ut nihil sit ab ea divisa, advertentia tamen illa provocat delectationem sive concupiscentiam, ut vocat S. Iacobus. Delectatio expenditur adversione aliâ, & quodammodo deliberatione circa objectum, sitne scilicet acceptandum cum sit delectabile? an rejiciendum, cum sit illicitum & turpe? post deliberationem acceptatur à voluntate delectatio & fit consensus, & quia fit contra rationem (illicitum enim & turpe ratio reprobatur) consensus ille est peccatum. Hæc in objectione tentationis non est peccatum; in cognitione ejusdem primâ, simplicique non est peccatum; in advertentia ejusdem, quod sit talis, nondum est peccatum; in delectatione concupiscentiâque motâ ex objecto seu tentatione delectabili & concupiscibili, adhuc non est peccatum, (nisi jam sit collusio voluntatis) In advertentia, quod objectum sit delectabile ex una, illicitum ex alia parte (uti & in deliberatione, sitne acceptandum, quæ antecedit consensum) nondum etiam est peccatum. At si voluntas pro licito magis est contra delectabile, & negat consensum: vincit: Si verò pro delectabili magis est contra licitum (quod idem est ac contra rationem, legem &c.) consentit, & peccavit, captâque

est. Hic videmus, quàm longè sit advertentia illa cognitióque tentationis ab objecto propositæ à consensu : quia etiam ipsam delectationem & delectationis advertentiam antecedit. Videmus igitur etiam necessariò, quàm sit iste, [de quo loquimur] tentationibus resistendi modus securus, & à peccato remotus, qui illam ipsam advertentiam, tam à consensu remotam, non dico non admittit, sed admissam statim impedit, statim deserit, & alià ad aliud objectum aversione excludit.

Quærat aliquis, cur tandem velim tentationibus resisti, negando aversionem illam etiam quæ præcedit delectationem, cum tam sit à peccato, hoc est, à consensu remota? Respondeo in primis, diabolum iisdem esse petendum artibus, quibus petit. Tentat ille, hominis mentem avocando à bonis ad mala, hoc est, curando, ut non attendat bonis, advertat verò se ad mala; ideo repellendus est etiam sic, ut hominis mens attendendo ad bona, non attendat ad mala. Deinde respondeo causam esse hanc, quia *qui amat periculum, peribit in illo*. Anima nostra est veluti stuppa sicca, fomitem peccati insuper in visceribus habens, minima delectatione succendendum, si se offerat. Tentatio ignis est, suggestio scintilla, cognitio tentationis est stuppæ quædam incensio, an illuminatio? qui vult, iudicet. Si post cognitionem & aversionem tentationis (quòd sit tentatio) succedat delectatio, quid aliud speretur, nisi stuppæ accensio & conflagratio, hoc est, voluntatis & animæ ad peccatum per delectationem inclinatio sive consensus? Ne igitur delectatio consensum provocet, delectatio impedienda est,

ne in mente nascatur; non nascetur, si advertentia præpediatur: præpeditur, quando mens ad alia convertitur, & illa contempta atque dissimulata, flaccescere atque languescere finit.

Quærat aliquis adhuc, ad quæ tandem & qualia objecta sit mens convertenda, cum tentari se suggestionis sentit? Respondeo: Primùm quidem ad invocationem auxilii Divini & Sanctorum tacitam & devotam. Deinde vel ad id, quod habet homo in manibus tunc cum tentatur, vel ad timorem Dei, timorem pœnæ æternæ, timorem judicii divini, vel ad amorem & vulnera Christi, ad amorem Beatæ Virginis, ad amorem virtutis, ad suum statum, & ad similia, in quibus homo liber est sui que juris, modò bona sint, quæ tunc cogitet, aut saltem non mala: tunc enim etiam ad indifferentia advertere indifferens non est, quia id fit, ut tentatio explodatur; dummodò hæc cogitatio talis sit, ut attentionem ad tentationem impedire possit.

Hæc opinor non otiosè, neque infructuosè, etsi præter intentionem meam hujusque tractationis finem & naturam, dicta sunt; & ut minimùm ad hoc proderunt, ut solidis viris solidi securique modi (cum tentationibus suis pugnandi) proponantur. Placebit alicui non uti? libertate fruatur, hac in re, suâ, ego neminem sententiis meis in servitutum redigo. Quanquam hæc quæ attuli, mea dicere non possum, cum & in probatis scriptoribus reperiri sciam, & experientia Magistra id commendatum in multis habeam, & hinc nihil de meo, præter verba & explicandi conatum, exhibeam. Redeo tandem ad propositum.

Ener-

Enervari virtutem, etiam neglectu atque non usu virtutis, certum est, nec probandum multis. Aqua immota putrescit. Instrumenta etiam ferrea, si in usu non sint, rubiginem contrahunt. Otiosa virtus mortua est. Agere oportet, qui vult virtutem sive habere, sive solidare. Est autem otiosa virtus non solum, quando prorsus nihil & nunquam agit, sed etiam quando vel agere differt, vel agit perfuntorie. Virtutis verbum est *hodie*, *cras* non novit dicere. Virtutis verbum est, *nunc capi*. Virtuti dicitur: *festina, accelera*. Si non festinat, tardat: si tardat, negligit: & quomodo non etiam otiosa est? immo verò est etiam maledicta, *maledictus enim qui facit opus Dei negligenter*. Sed de hoc puncto plura etiam dicta sunt superius. Quando de usu virtutum agimus non negligendo, non est opus verbis, sed ipso usu. Utamur ergo virtutibus, hoc est enim opus nostrum & opus virtutis nostræ.

D I E S VIII.

De rationibus & causis solidandæ virtutis. recensentur sexdecem causæ seu stimuli.

CONSIDERATIO XXII.

Stimuli solidæ & solidandæ virtutis.

Aufas etiam suadentes nobis & excitantes nos ad solidandam virtutem adducere atque expendere, operæ pretium est. Etsi enim ea res cuique obvia est & superius a liâ occasione nonnulla dicta sunt, quæ ad hoc propositum faciunt: complementi tamen causâ nihil oberit,